HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2026/2027-19)

DÜNYA ÇOCUK HAKLARI GÜNÜ
20 KASIM 2026

İnsan hakları, her insanın onurunu tanıyan ve koruyan standartlardır. Bu haklar evrenseldir ve devredilemez. Kimse bu haklardan vazgeçemez ve bu haklar kimsenin elinden alınamaz[1]. Birleşmiş Milletler 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni kabul etmiştir. Beyanname'nin ilk maddesinde 'Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar.' ifadesi yer almaktadır. Çocuklar da doğuştan bu hakların tamamına sahiptir[2,3]. Çocuklar henüz gelişmekte oldukları ve yetişkinlere bağımlı oldukları için daha kırılgandır. Bu nedenle çocukların yaş ve gelişim dönemlerine özgü ihtiyaçlarını gözeten ayrı haklar tanımlanmıştır[3,4].

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 20 Kasım 1989'da Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi oylamaya gerek kalmadan kabul etmiştir[5]. Sözleşme 2 Eylül 1990'da yürürlüğe girmiştir[6]. Sözleşme'ye göre on sekiz yaşını doldurmamış her insan çocuktur ve çocuklar kendi hakları olan bireylerdir. Çocukluk büyümek, öğrenmek, oynamak ve onurlu biçimde gelişmek için korunması gereken özel bir dönemdir[4]. Sözleşme 2015 yılında Somali ve Güney Sudan'ın katılımıyla 196 devlet tarafından onaylanmıştır. Böylece tarihin en geniş katılımlı insan hakları antlaşması olmuştur[7].

Sözleşme'nin üzerine yapılandırıldığı dört temel ilke şunlardır:[6,8,9]

- ✓ **Ayrım gözetmeme (Madde 2):** Sözleşme'deki haklar hiçbir ayrım yapılmaksızın bütün çocuklar için geçerlidir.
- ✓ **Çocuğun yüksek yararı (Madde 3):** Çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun yararı temel düşüncedir.
- ✓ **Yaşama ve gelişme hakkı (Madde 6):** Her çocuğun yaşama hakkı vardır. Devlet çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan en büyük çabayı gösterir.
- ✓ **Katılım hakkı (Madde 12):** Çocuk kendisini ilgilendiren her konuda görüşünü serbestçe açıklayabilir.

Sözleşme hükümetleri yasalarını ve politikalarını değiştirmeye yöneltmiştir. Daha fazla çocuk sağlık hizmetine ve yeterli beslenmeye ulaşmıştır. Şiddete ve sömürüye karşı korumalar güçlenmiştir. Daha fazla çocuk sesini duyurma fırsatı bulmuştur. Ancak Sözleşme hâlâ her yerde tam olarak uygulanmamaktadır. Milyonlarca çocuk sağlık, beslenme, eğitim ve şiddetten korunma haklarından yoksundur. Okulu bırakmak zorunda kalan, tehlikeli işlerde çalıştırılan, erken yaşta evlendirilen, savaşlarda savaştırılan ya da yetişkin cezaevlerinde tutulan birçok çocuk bulunmaktadır. Dijital teknoloji,

---

[1] [Internet] https://www.unicef.org/child-rights-convention/what-are-human-rights Erişim tarihi: 08.11.2026.
[2] [Internet] https://www.unicef.org/child-rights-convention/children-human-rights-explained Erişim tarihi: 08.11.2026.
[3] [Internet] https://www.unicef.org/child-rights-convention/child-rights-why-they-matter Erişim tarihi: 11.11.2026.
[4] [Internet] https://www.unicef.org/child-rights-convention Erişim tarihi: 08.11.2026.
[5] [Internet] https://www.un.org/en/observances/world-childrens-day/background Erişim tarihi: 08.11.2026.
[6] Kurt SL, Sarı KS, Uyanık MN. Çocuk Hakları ve Türkiye Uygulaması, Çocuk Politikaları Serisi No 2, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Özel Yayını, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2021, s. 5-14, 22.
[7] [Internet] https://www.unicef.org/child-rights-convention/history-child-rights Erişim tarihi: 08.11.2026.
[8] T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. 2023-2028 Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2023, s. 4, 24-37, 61-73.
[9] [Internet] https://www.unicef.org/turkiye/çocuk-haklarına-dair-sözleşme Erişim tarihi: 11.11.2026.

Bu dokuman, Dr. Narin Bengisu Herdem tarafından, Öğr. Gör. Dr. Meltem Şengelen danışmanlığında 12 Kasım 2026 tarihinde hazırlanmıştır.
Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik,vb. ortamlarda kullanılması önerilmektedir:
Herdem N.B., Şengelen M. 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü (2026) Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2026/2027-19-[Internet] http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/. Erişim: 19.11.2026.

çevresel değişimler, uzayan çatışmalar ve kitlesel göç çocukluğu kökten değiştirmektedir. Bu değişimler çocuklar için hem yeni tehditler hem de yeni fırsatlar getirmektedir[4].

Türkiye, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi 14 Eylül 1990'da imzalamıştır[6]. Türkiye'de çocuk haklarının izlenmesinden ve koordinasyonundan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sorumludur. Bakanlık 2023-2028 Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nı kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve çocukların katılımıyla hazırlamıştır. Belge altı öncelik alanı belirlemiştir[8]. Bunlar:

- Çocuk hakları ve çocuk katılımı,
- Çocuk dostu adalet,
- Aile ve çocuğa yönelik koruma ve destek hizmetleri,
- Alternatif bakım hizmetleri,
- Afet, kriz ve acil durumlardan etkilenen çocuklara yönelik hizmetler,
- Bilgi teknolojilerine erişim ve güvenli internet kullanımıdır[8].

Ayrıca Türkiye 23 Nisan ile çocuklara bayram armağan eden ve bu bayramı dünya çocuklarıyla paylaşan tek ülkedir. Çocuk katılımı için Türkiye'de köklü mekanizmalar vardır. Çocuk Hakları İl Çocuk Komiteleri 81 ilde çalışmaktadır. Her yıl 20 Kasım'da tüm illerden bir kız ve bir erkek temsilcinin katıldığı Çocuk Forumu düzenlenmektedir[8]. Forumun sonuç bildirgesi Türkiye Büyük Millet Meclisi ile paylaşılmaktadır[6].

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 14 Aralık 1954 tarihli kararıyla tüm ülkelere bir Evrensel Çocuk Günü ilan etmelerini önermiştir. 20 Kasım tarihi, Genel Kurul'un 1959'da Çocuk Hakları Bildirgesi'ni ve 1989'da Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi kabul ettiği gündür[5]. Her yıl yaklaşık 190 ülke 20 Kasım etkinliklerine katılmaktadır. O gün okullar ve simge yapılar çocuk haklarına destek için maviye bürünmektedir. Çocuklar medya, siyaset, iş dünyası ve sporda görünür rolleri bir süreliğine devralmaktadır. Böylece kendileri için önemli konuları gündeme taşımaktadır[10].

UNICEF 2026 yılında günün temasını ***'Benim günüm. Benim haklarım. Benim geleceğim.' (My day. My rights. My future.)*** olarak belirlemiştir. Çatışmalar, iklim tehditleri ve eşitsizlik çocuk haklarındaki ilerlemeleri tehdit etmektedir. Bu nedenle çocukları öncelik yapma kararı her zamankinden daha önemlidir. Bu yıl çocuklardan Dünya liderlerine nasıl bir gelecek istediklerini anlatmaları istenmektedir. Kampanyanın çağrısı açıktır: *'Her zaman tüm çocukların haklarını koruyalım. Çocuklar için bir gelecek seçelim.'* [10]

Bu yıl herkesin yapabileceği bir şey vardır:

- ✓ **Çocuklar ve gençler:** Nasıl bir gelecek istediğinizi söyleyin. İlinizdeki Çocuk Hakları Komitesine ya da belediyenizin çocuk meclisine katılın[8,10].
- ✓ **Anne babalar ve öğretmenler:** Çocukların haklarını öğrenmesine yardım edin. Sözleşme'nin çocuk dostu sürümünü çocuklarla birlikte okuyun[9,10,11].
- ✓ **Kamu ve kurumlar:** Çocukları ilgilendiren kararlarda çocukların görüşünü alın. Çocuk meclislerini ve çocuk dostu alanları yaygınlaştırın[8]. Sözleşme'nin 42. maddesi hakların çocuklara ve yetişkinlere öğretilmesini devletlere görev olarak vermiştir[9,10].

[10] [Internet] https://www.unicef.org/take-action/campaigns/world-childrens-day Erişim tarihi: 08.11.2026.
[11] [Internet] https://www.unicef.org/turkiye/media/7176/file/Çocuk%20Haklarına%20Yolculuk.pdf Erişim tarihi: 19.11.2026.

Bu dokuman, Dr. Narin Bengisu Herdem tarafından, Öğr. Gör. Dr. Meltem Şengelen danışmanlığında 12 Kasım 2026 tarihinde hazırlanmıştır.
Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik,vb. ortamlarda kullanılması önerilmektedir:
Herdem N.B., Şengelen M. 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü (2026) Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2026/2027-19-[Internet] http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/. Erişim: 19.11.2026.

- ✓ **Herkes**: 20 Kasım'da UNICEF'in rengi maviyle okulunuza, kurumunuza ya da sosyal medya paylaşımlarınıza çocuk haklarına destek mesajı taşıyın. Çocukların sesini yükseltin[10,12].

Çocuk hakları insan haklarıdır. Bugün çocuklara yapılan yatırım yalnızca onların değil hepimizin geleceğini güvence altına alır[10]. Çocukların dinlendiği ve görüşlerine değer verildiği bir toplum, geleceği çocuklarla birlikte ve çocuklara göre inşa eder[8]. 20 Kasım bu geleceği seçmek için bir fırsattır.

[12] [Internet] https://www.unicef.org/stories/unicef-logo Erişim tarihi: 11.11.2026.

Bu dokuman, Dr. Narin Bengisu Herdem tarafından, Öğr. Gör. Dr. Meltem Şengelen danışmanlığında 12 Kasım 2026 tarihinde hazırlanmıştır.
Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik,vb. ortamlarda kullanılması önerilmektedir:
Herdem N.B., Şengelen M. 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü (2026) Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2026/2027-19-[Internet] http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/. Erişim: 19.11.2026.